

بخش ویژه: اقتصاد حمل و نقل شهری (پائیز 88)

قیمت‌گذاری بلیط مترو در شهر تهران

بهروز هادی زنوز

چکیده

هدف تحقیق حاضر بررسی وضعیت قیمت‌گذاری بلیط مترو در شهر تهران و ارائه‌ی پیشنهادات لازم در جهت اصلاح روش‌های عمل در این زمینه است. برای این منظور از اطلاعات دریافت شده از شرکت مترو تهران و حومه و شرکت بهره‌برداری مترو تهران و حومه استفاده شده است. در این تحقیق از روش تحلیلی - توصیفی بهره‌گیری شده است. یافته‌های این تحقیق بیانگر آن است که

وضعیت موجود ترتیبات نهادی برای قیمت‌گذاری بلیط مترو تهران دارای نارسایی است، به نحوی که تصمیمات اتخاذ شده درخصوص قیمت بلیط مترو عمدتاً مبتنی بر نظر کارشناسی نیست و براساس قدرت چانه‌زنی بین شرکت مترو، شورای اسلامی شهر تهران و فرمانداری تهران تعیین می‌شود.

قیمت تمام شده‌ی هر سفر با مترو در سال 1387 معادل 2810 ریال بوده است. با در نظر گرفتن متوسط قیمت بلیط در سال 1387 (668 ریال)، تنها 23/8 درصد از هزینه تمام شده هر سفر از محل فروش بلیط پوشش داده شده است. در سال 1387، 60 درصد هزینه‌های شرکت بهره‌برداری مترو از محل یارانه، 23/7 درصد از محل فروش بلیط و 16/3 درصد از محل سایر درآمدهای شرکت تأمین مالی شده است.

در سال 1387 میزان کمک‌های جاری دولت و شهرداری تهران به شرکت بهره‌برداری مترو به ترتیب 300 و 439/4 میلیارد ریال بوده است. با در نظر گرفتن قیمت پیشنهادی دولت در لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها برای حامل‌های انرژی، میزان یارانه‌ی پنهان انرژی شرکت بهره‌برداری مترو در سال 1387 معادل 202/3 میلیارد ریال برآورد می‌شود. بدین ترتیب دولت و شهرداری تهران جمعاً نزدیک به 942 میلیارد ریال یارانه‌ی آشکار و پنهان به مترو تهران پرداخته‌اند.

با اعمال دو سناریوی مختلف برای افزایش قیمت حامل‌های انرژی برای سال 1389، هزینه‌ی تمام شده‌ی هر سفر با مترو تهران تحت دو سناریو به ترتیب به 6129 و 5819 ریال افزایش خواهد یافت. در صورتی که یک سوم این هزینه توسط استفاده‌کنندگان پرداخت شود، قیمت بلیط مترو در این دو سناریو به ترتیب 2043 و 1940 ریال خواهد شد.

به منظور اصلاح روال فعلی قیمت‌گذاری بلیط مترو در شهر تهران گردش کار همراه با برنامه زمانی طی سه مرحله ارائه شده است و اطلاعات لازم برای هر مرحله به‌دقت تعیین گردیده است. علاوه بر این، پیشنهادات زیر به منظور بهبود پوشش هزینه‌ها توسط فروش بلیط و نظارت بر استفاده مطلوب از یارانه‌های دولت و شهرداری در شرکت مترو ارائه شده است:

- تغییر بستر نهادی و روال‌های اداری برای تصویب قیمت بلیط؛
- تعیین قیمت‌ها با هدف پوشش حداقل یک سوم هزینه‌های عملیاتی (حدود 27 درصد افزایش قیمت)؛
- افزایش سالانه‌ی قیمت بلیط براساس افزایش هزینه‌های عملیاتی شرکت بهره‌بردار بر اثر تورم؛
- اعطای آزادی عمل به شرکت بهره‌بردار در تعیین قیمت از طریق تعیین میانگین و سقف قیمت‌ها توسط شورای شهر؛
- عدم اعمال محدودیت از طرف شورای شهر و شهرداری برای واگذاری فضاهای تجاری به اجاره؛
- عدم اعمال محدودیت توسط سازمان سازماندهی صنایع و فعالیت‌ها مزاحم در استفاده از فضاهای باز ایستگاه‌ها؛
- قانون‌مند کردن پرداخت یارانه‌های جاری و سرمایه‌ای توسط دولت و
- مشروط کردن پرداخت یارانه‌های جاری دولت و شهرداری به عملکرد شرکت مترو.

مالیات بر خودرو

مهنوش عبدالله میلانی

چکیده

مالیات از دیدگاه کلی یکی از منابع اصلی درآمدی برای دولت‌ها شناخته می‌شود، اما از دیدگاه اقتصادی مالیات، علاوه بر منبع درآمد بودن برای دولت، می‌تواند به عنوان ابزاری مؤثر در دستیابی به اهداف مرتبط با توزیع درآمد و یا تخصیص منابع هم به کار گرفته شود. مالیات‌ها می‌توانند بر میزان تولید و مصرف کالاها و همچنین توزیع درآمد میان اقشار متفاوت درآمدی اثر داشته باشند و در عین حال درآمدی را نیز برای دولت فراهم آورند. مالیات‌های زیست‌محیطی نمونه‌ای از این دسته مالیات‌ها هستند که برای تأثیر بر تولید و مصرف کالاهای آلاینده انتخاب می‌شوند. مالیات بر خودرو یکی از انواع مالیات‌های زیست‌محیطی است. در این مقاله با مقدمه‌ای درباره‌ی فعالیت‌های دولت و به دنبال آن مالیات و آثار ناشی از اعمال مالیات‌ها، به معرفی کالاهای با پیامد خارجی منفی پرداخته می‌شود که خودرو نمونه‌ای از این دسته از کالاهاست. پس از آن با اشاره به دلایل اقتصادی اعمال مالیات بر خودرو، اعمال این نوع مالیات در برخی کشورهای اروپایی بررسی شده و در پایان جمع‌بندی از این بررسی‌ها ارائه می‌گردد.

کلیدواژه: مالیات بر خودرو، درآمد، اقتصاد، حکومت‌های محلی

قیمت‌گذاری و تأمین مالی حمل‌ونقل شهری

ترجمه و تلخیص: بهاره عربانی

چکیده

قیمت‌ها تخصیص منابع و افزایش درآمدها را به‌همراه دارند. قیمت‌گذاری حمل‌ونقل شهری بواسطه تعقیب اهداف چندگانه و تفکیک نهادی زیرساخت‌های جاده‌ای از حوزه‌ی بهره‌برداری، قیمت‌گذاری زیرساخت‌ها از مخارج و تفکیک جاده‌ها از سایر روش‌های حمل‌ونقل، امری پیچیده می‌باشد. به دلیل یکپارچگی و پایداری حمل‌ونقل شهری، کشورهای در حال توسعه باید به سمت قیمت‌هایی حرکت کنند که مبین هزینه‌های اجتماعی تمام روش‌ها باشد؛ به سمت رویکردی هدفمند شامل یارانه‌ای کردن حمل‌ونقل که مبین اهداف راهبردی بوده و درصدد یکپارچه‌سازی تأمین مالی حمل‌ونقل شهری است.

مروری بر برخی از کنفرانس‌های مرتبط با اقتصاد حمل‌ونقل شهری

زهرا ادهم

مقدمه

مقوله‌ی اقتصاد حمل و نقل اگرچه در مجامع علمی و پژوهشی کشور چه به عنوان یک رشته دانشگاهی و چه به عنوان یک زمینه‌ی تحقیقاتی به رسمیت شناخته شده است، اما در عرصه‌ی عمل، تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در نظام برنامه‌ریزی و مدیریت حمل‌ونقل شهری و فراشهری کشور بدون توجه کافی به این مقوله مهم و گاه در قالب یک پروژه یا طرح عمرانی صورت می‌پذیرد.

با وجود این در مقیاس بین‌المللی، شهری شدن تدریجی جهان و نیاز شهرها به سامانه‌های کارآمد حمل و نقل از منظر اقتصادی (در کنار سایر جوانب زیست‌محیطی، اجتماعی- فرهنگی، تکنولوژیک و غیره) و چالش‌های تأمین مالی سامانه‌های

حمل و نقل عمومی شهری سبب شده است که در سال‌های اخیر مقوله‌ی اقتصاد حمل و نقل در مقیاس شهری برای متخصصان و مدیران شهری اهمیتی دوچندان یابد و به تدریج شاهد گسترش شاخه‌های متعدد این رشته باشیم. نوشتار پیش رو بر مبنای این باور فراهم آمده است که آشنایی با کنفرانس‌های مرتبط با مقوله اقتصاد حمل و نقل، فرصتی برای توجه و مشارکت‌جویی مدیران و دست‌اندرکاران امر به ضرورت موضوع اقتصاد و مالیه حمل و نقل و بازبینی در رویه‌های موجود در همایش‌های داخلی مرتبط فراهم خواهد آورد. از این رو در ادامه برخی از کنفرانس‌های بین‌المللی و داخلی برگزار شده مرتبط مورد بررسی قرار می‌گیرند و شرح کوتاهی درباره‌ی هر یک آورده می‌شود.^۱

^۱ در ایران به سبب ضعف زیرساخت‌های شهری حمل و نقل، ضعف‌های نظام کلان برنامه ریزی و تصمیم‌گیری و چالش برانگیز شدن موضوع حمل و نقل شهری در سال‌های اخیر، موضوع ضرورت پژوهش و مطالعه در عرصه اقتصاد حمل و نقل شهری علاوه بر متخصصان و دست‌اندرکاران اجرایی، برای شهروندان نیز به تدریج درک شده است. از مهمترین این عرصه‌ها، موضوعات تامین مالی حمل و نقل عمومی و اقتصادی بودن سرمایه‌گذاری در گونه‌های مختلف سیستم حمل و نقل عمومی است که به عنوان موضوع‌های داغ و جنجال برانگیز مطرح بوده‌اند و در عوض حل و فصل و شناسایی راه حل بهینه از طریق هم‌اندیشی در قالب نشست‌ها و بحث‌های تخصصی، در قالب اهرم‌هایی برای فشار بر مدیریت محلی (شهرداری و شورا) به کار رفته‌اند.